

การส่งเสริมทักษะและฝึกอาชีพเพื่อการพึ่งตนเองของผู้หนีภัยจากการสู้รบในพม่า:
กรณีศึกษาพื้นที่พักพิงชั่วคราวในประเทศไทย

นายเอกวุฒิ บุตรประเสริฐ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม (สหสาขาวิชา)

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2549

ISBN 974-14-3544-4

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

SKILL PROMOTION AND VOCATIONAL TRAINING FOR SELF – RELIANCE
OF DISPLACED PERSONS FROM FIGHTING IN MYANMAR:
A CASE STUDY OF A TEMPORARY SHELTER IN THAILAND

Mr.Ekawoot Bootprasert

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Human and Social Development

(Inter-Department)

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 2006

ISBN 974-14-3544-4

490542

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การส่งเสริมทักษะและการฝึกอาชีพเพื่อการพึ่งตนเองของผู้หนีภัย
จากการสู้รบในพม่า: กรณีศึกษาพื้นที่พักพิงชั่วคราวในประเทศไทย

โดย

นายเอกวุฒิ บุตรประเสริฐ

สหสาขาวิชา

พัฒนามนุษย์และสังคม

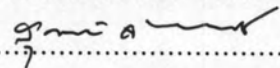
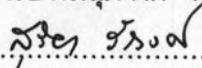

อาจารย์ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ ดร. สุภางค์ จันทวานิช

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ม.ร.ว.กัลยา ดิงศภักดิ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.ภัทสร ลิมานนท์)
..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร.สุภางค์ จันทวานิช)
..... กรรมการ
(นางสุรียา วีรวงศ์)
..... กรรมการ
(นางสาวพรพิมล ตริโชติ)

นายเอกวุฒิ บุตรประเสริฐ : การส่งเสริมทักษะและฝึกออาชีพของผู้หนีภัยจากการสู้รบในพม่า เพื่อการพึ่งตนเอง: กรณีศึกษาพื้นที่พักพิงชั่วคราวในประเทศไทย (SKILL PROMOTION AND VOCATIONAL TRAINING FOR SELF – RELIANCE OF DISPLACED PERSONS FROM FIGHTING IN MYANMAR: A CASE STUDY OF TEMPORARY SHELTER IN THAILAND) อ.ที่ปรึกษา: ศ.ดร.ศุภางค์ จันทวานิช, 149 หน้า. ISBN 974-14-6544-4

การศึกษาเรื่อง การส่งเสริมทักษะและฝึกออาชีพของผู้หนีภัยจากการสู้รบในพม่าเพื่อการพึ่งตนเอง: กรณีศึกษาพื้นที่พักพิงชั่วคราวในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้หนีภัยฯ และการดำเนินการแก้ไขปัญหาผู้ลี้ภัยอย่างถาวรของสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติและกระทรวงมหาดไทย วิเคราะห์ผลของโครงการส่งเสริมทักษะและฝึกออาชีพที่มีต่อผู้หนีภัยฯ ที่ผ่านการอบรมและฝึกทักษะอาชีพ วิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งตนเองได้และรวมถึงรายได้ของผู้หนีภัยฯ ที่นำความรู้และทักษะที่ได้จากโครงการฯ ไปประกอบอาชีพ และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการพึ่งตนเองของผู้หนีภัยจากการสู้รบในพม่า

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับเชิงปริมาณ ในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการสัมภาษณ์ผู้หนีภัยฯ ที่ผ่านการอบรมและฝึกทักษะอาชีพจำนวน 105 คน ผลการศึกษาพบว่า ผู้หนีภัยฯ ได้รับความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมจากองค์กรระหว่างประเทศและองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ ตามความเหมาะสมระหว่างรอการแก้ไขปัญหาลี้ภัยอย่างถาวร สำหรับผลของโครงการส่งเสริมทักษะและฝึกออาชีพที่มีต่อผู้หนีภัยฯ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งคือ ร้อยละ 87.7 ได้นำเอาความรู้และทักษะที่ได้ไปใช้ประโยชน์ โดยทำเป็นอาชีพร้อยละ 45.7 ส่วนร้อยละ 42.0 ได้นำมาใช้ในชีวิตประจำวัน สำหรับสาเหตุที่ไม่ได้นำความรู้ที่อบรมไปประกอบเป็นอาชีพเนื่องจากไม่มีเงินทุน อุปกรณ์ และพื้นที่ และไม่มีลูกค้า

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้หนีภัยฯ ที่ประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ขณะที่อยู่ในพื้นที่พักพิงฯ จำนวน 14 คน ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุและความคาดหวังส่วนใหญ่ที่ผู้หนีภัยฯ เข้ารับการอบรมคือ เพื่อนำความรู้ไปประกอบอาชีพ และหลังจากสำเร็จจากการอบรมทักษะและฝึกออาชีพ ผู้หนีภัยฯ นำความรู้ไปประกอบอาชีพทำให้มีรายได้เฉลี่ยตั้งแต่ 200 -1, 000 บาทต่อเดือน สามารถจุนเจือครอบครัวได้มากกว่าก่อนที่จะได้เข้าร่วมโครงการฯ และผู้หนีภัยฯ สามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น ในด้านรายได้และการซื้อหาปัจจัยในการดำรงชีวิต นอกเหนือจากความช่วยเหลือของพื้นที่ฯ จัดให้ สำหรับการวางแผนในอนาคตของผู้หนีภัยฯ ส่วนใหญ่วางแผนจะไปตั้งถิ่นฐานในประเทศที่สาม และผู้หนีภัยฯ วางแผนที่จะประกอบอาชีพจากความรู้และทักษะที่ได้รับโครงการฯ

สำหรับข้อเสนอแนะ ถึงแม้การส่งเสริมทักษะและฝึกออาชีพจะมีประโยชน์ต่อผู้หนีภัยฯ แต่มีโอกาสน้อยมากที่จะประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ในพื้นที่พักพิงฯ เนื่องจากข้อจำกัดในด้านต่างๆ เช่น ไม่มีเงินทุน อุปกรณ์ และพื้นที่ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ช่วยเหลือและสนับสนุนเกี่ยวกับเงินกู้หรือจัดหาอุปกรณ์เพื่อการประกอบอาชีพแก่ผู้หนีภัยฯ และการส่งเสริมทักษะและฝึกออาชีพควรจัดอบรมให้ตรงตามเป้าหมายของผู้หนีภัยฯ ที่จะไปตั้งถิ่นฐานใหม่

สาขาวิชา พัฒนามนุษย์และสังคม
ปีการศึกษา 2549

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

478 91654 20: MAJOR HUMAN AND SOCIAL DEVELOPMENT
KEYWORD: SKILL PROMOTION AND VOCATIONAL TRAINING/BURMESE
DISPLACED PERSONS/ SELF – RELIANCE.

EKAWOOT BOOTPRASERT: SKILL PROMOTION AND VOCATIONAL TRAINING FOR
SELF – RELIANCE OF DISPLACED PERSONS FROM FIGHTING IN MYANMAR:
A CASE STUDY OF TEMPORARY SHELTER IN THAILAND. THESIS ADVISOR:
PROF.SUPANG CHANTAVANICH, Ph.D., 149 pp. ISBN 974-14-6544-4

The study on skill promotion and vocational training for self – reliance of displaced persons from fighting in Myanmar: a case study of temporary shelter in Thailand is aimed as follows: 1) to examine the basic information of displaced persons from fighting in Myanmar and solutions of UNHCR and ministry of interior 2) to analyze the output among students who fulfilled a skill promotion and a vocational training program. 3) to analyze abilities of self – reliance and income of displaced persons after utilizing their knowledge and skills to generate income and 4) to summarize problems found in the implementation of the skill promotion and vocational training program and propose methods for resolving these issues.

This study was based on both methodologies. Firstly, in quantitative approach, the sample consists of 105 skill promotion and vocational training program students. The analysis finds that while living in the camp waiting for a durable solution, the displaced persons properly received a humanitarian assistance from international non-profit organizations. The effect of a promotion and a vocational training program output among students who finished from a skill promotion and a vocational training program was found that the among students who participated in the program, 87.7 % utilized that skill, 45.7 % used for earning their income and 42.0 % used in a daily life. The obstacles found for not employing their acquired knowledge from training for career are lack of fund, material, space and employment.

Secondly, in qualitative approach, using in-depth interview, the sample consists of 14 students capable to earn their living. The analysis finds that students attended the program because they needed to work and expected for income after fulfilling the program, students earned income 200 -1, 000 Baht per month. Although it's not a big amount, it can support student's family better than before attending the program and they afford the necessary features extra from the camp contributed. Besides, the displaced persons intend to resettlement because they are so confident that they can use their skills from program applied for their career for the better future.

For suggestions to self – reliance of the displaced persons, it is considered that the content of the program does not increase employment or generate their income inside the camp significantly due to many obstacles. The authorities or organizations should support and provide displaced persons with funds or materials for their career and create new training programs which fit for their new resettlement in the future outside the camp.

Field of Study: Human and Social Development
Academic Year: 2006

Student's Signature... *1019.025 Y. J. P.*
Advisor's Signature... *S. Chant*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากบุคคลหลายฝ่ายด้วยกันที่ให้ความชี้แนะและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการวิจัย ข้าพเจ้าใคร่ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.สุภาภักดิ์ จันทวานิช ผู้อำนวยการสถาบันเอเชียศึกษา ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้า ศาสตราจารย์ ดร.ภัสสร ลิมานนท์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยประชากรศาสตร์ ซึ่งเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์พรพิมล ศรีโชติ นักวิจัยชำนาญการ สถาบันเอเชียศึกษา และอาจารย์สุรียา วีรวงศ์ นักวิจัยชำนาญการ สถาบันวิจัยสังคม ซึ่งเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณ กระทรวงมหาดไทยและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานศูนย์ดำเนินการเกี่ยวกับผู้อพยพ ที่อนุญาตให้ข้าพเจ้า เข้าพื้นที่พักพิงฯบ้านแม่หละเพื่อเก็บข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์ และเจ้าหน้าที่ของพื้นที่พักพิงฯบ้านแม่หละที่อำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล รวมทั้งผู้หนักษ์ที่ให้ข้อมูลที่เป็นความสำคัญของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ข้าพเจ้าขอขอบคุณ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่สนับสนุนทุนสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ และขอบคุณมาก สำหรับ พี่ๆ น้องๆ ใน สาขาพัฒนาามนุษย์และสังคม ที่ให้ความช่วยเหลือทุกอย่างในการเรียนและการวิจัย

ท้ายนี้ ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งและขอบพระคุณ “พ่อและแม่” ที่สนับสนุนการศึกษาเล่าเรียนของข้าพเจ้าโดยตลอด พร้อมทั้งเป็นกำลังใจ ให้ข้าพเจ้ารักและฝักใฝ่ในการเรียนรู้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉุ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	6
1.3 สมมติฐานในการวิจัย.....	6
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	6
1.5 ขอบเขตในการวิจัย.....	7
2. แนวความคิดและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 แนวคิดผู้ลี้ภัย.....	8
2.2 แนวคิดการแก้ไขปัญหาลี้ภัยอย่างถาวร.....	12
2.3 แนวคิดการฝึกอาชีพ.....	15
2.4 แนวคิดการพึ่งตนเอง.....	18
2.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	23
2.6 กรอบแนวความคิดในการวิจัย.....	33
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	35
3.1 ประชากรและกรณีศึกษา.....	36
3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	38
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	38
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	39
3.5 การตรวจสอบข้อมูล.....	39
3.6 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	39

สารบัญ(ต่อ)

บทที่

4. สภาพทั่วไปของพื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านแม่หละและ โครงการส่งเสริมทักษะและฝึกอาชีพแก่ผู้หนีภัยจากการสู้รบ.....	40
4.1 สภาพทั่วไปของพื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านแม่หละ.....	40
4.2 การทบทวนนโยบายของสภาความมั่นคงแห่งชาติและ กระทรวงมหาดไทยต่อผู้หนีภัยจากการสู้รบ.....	47
4.3 โครงการส่งเสริมทักษะและฝึกอาชีพแก่ผู้หนีภัยจากการสู้รบ.....	51
5. ผลการศึกษาการส่งเสริมทักษะและฝึกอาชีพเพื่อการพึ่งตนเอง ของผู้หนีภัยจากการสู้รบ.....	57
5.1 ผลการศึกษาจากการสำรวจ.....	57
5.2 ผลการศึกษาจากกรณีศึกษา.....	77
5.3 ผลการศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	113
6. สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	117
6.1 สรุปผลการวิจัย.....	117
6.2 อภิปราย.....	121
6.3 ข้อเสนอแนะ.....	132
รายการอ้างอิง.....	135
ภาคผนวก.....	139
ภาคผนวก ก.....	140
ภาคผนวก ข.....	145
ภาคผนวก ค.....	147
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	149

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงจำนวนผู้หนีภัยจากการสู้รบพื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านแม่หละ.....	44
2 แสดงรายละเอียดโครงการส่งเสริมทักษะและฝึกอาชีพภายในพื้นที่พักพิง.....	56
3 อัตราร้อยละของผู้หนีภัยฯ จำแนกตามคุณลักษณะ ทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม.....	58
4 อัตราร้อยละของผู้หนีภัยฯ จำแนกตามการได้รับความช่วยเหลือ ขณะพำนักในพื้นที่พักพิงฯ.....	62
5 อัตราร้อยละของผลที่เกิดขึ้นของการส่งเสริมทักษะและฝึกอาชีพ ของผู้หนีภัยฯ.....	66
6 อัตราร้อยละของการนำความรู้และทักษะไปใช้ประโยชน์ รายได้ที่เกิดขึ้น และความช่วยเหลือที่ต้องการของผู้หนีภัยฯ.....	68
7 อัตราร้อยละของความคิดเห็นของผู้หนีภัยฯ ที่มีต่อ โครงการส่งเสริมทักษะและฝึกอาชีพ.....	71
8 อัตราร้อยละของการวางแผนในอนาคตของผู้หนีภัยฯ.....	73
9 สรุปรวมกรณีศึกษา 1-14.....	107

สารบัญภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	แสดงลักษณะการจัดการผู้อพยพและชุมชนรอบศูนย์อพยพ.....	26
2	แสดงความสัมพันธ์ของกิจกรรมการสร้างรายได้และการฝึกอาชีพ.....	29
3	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	33